

Mnohonárodní logistika v operacích NATO

Logistická podpora je nepostradatelnou součástí plánování a vedení mnohonárodních operací NATO. Historické změny a nové prostředí se v posledním období staly zdrojem lokální nestability a napětí v Evropě, na něž musí být vojenské struktury NATO připraveny reagovat v případě potřeby mimo jiné i realizací mnohonárodních vojenských operací. Jejich úspěch bude bezesporu do značné míry záviset na úrovni logistické podpory zúčastněných vojsk. Proto také problematika logistické podpory mnohonárodních operací nabývá v současnosti mimořádného významu.

Je třeba zdůraznit, že pojem mnohonárodní logistika je poměrně nový. V období studené války neexistoval v podstatě žádný vztah mezi velitelskými orgány NATO a jednotlivými státy v oblasti logistické podpory vojsk. Logistická podpora vojsk zúčastněných v operaci NATO byla čistě národní záležitostí.

To je mimo jiné také důvodem, proč doposud vlastně neexistuje ani jednoznačná definice mnohonárodní logistiky NATO. V odborných kruzích je však nejčastěji charakterizována jako: různé způsoby a formy logistické podpory vojenských operací, jiné než čistě národní.

V nové koncepci logistické podpory mnohonárodních operací představuje zásadní změnu kolektivní odpovědnost za logistickou podporu. Je také rozpracována řada způsobů a forem realizace logistické podpory mnohonárodních operací:

Pro realizaci logistické podpory mnohonárodní operace budou kromě národní logistiky využívány:

- principy vedoucího státu a specializační role,
- mnohonárodní logistická koordinační střediska (společná – MJLC, případně samostatná pro jednotlivé druhy vojsk – MNLC),
- mnohonárodní integrované logistické jednotky,
- podpora hostitelskou zemí,
- podpora cestou nevládních organizací a další.

Tvorba a realizace koncepce logistické podpory mnohonárodních operací bere v úvahu některé základní zásady, které vyplývají především z logistické doktríny NATO. K nejdůležitějším z těchto zásad patří dle mého názoru následující:

- řídicí struktury NATO a státy zúčastněné v operaci mají kolektivní odpovědnost za logistickou podporu mnohonárodních sil NATO,
- poskytnutí nebo zajištění potřebných logistických zdrojů (materiálu všeho druhu, munice, logistických služeb) zůstává přitom především národní odpovědností a každý zúčastněný stát je povinen zajistit dostatečné množství těchto zdrojů pro logistickou podporu vysílaných vojsk, ať již z vlastních prostředků, nebo prostřednictvím dvoustranných či mnohostranných dohod, případně dalších kooperativních opatření,

- velitelé mnohonárodních vojenských sil musí mít pravomoc koordinovat plánování a realizaci logistické podpory operace,
- rozhodnutí o způsobech a formách logistické podpory mnohonárodních operací jako jsou: mnohonárodní integrovaná logistická podpora, logistická podpora vedoucí zemí, specializovaná logistická podpora či využití společného financování logistických zdrojů, musí být přijato již v počátečním stadiu plánování operace a v úzké součinnosti řídicích struktur NATO s jednotlivými zúčastněnými státy a – v této oblasti sehrává hlavní úlohu řada plánovacích logistických konferencí NATO,
- pro (specifikované) počáteční období operace musí být vojenské síly jednotlivých zúčastněných států logisticky soběstačné,
- velitel mnohonárodních sil NATO musí mít pravomoc kontrolovat zajištění potřebných logistických zdrojů ze strany zúčastněných států podle schválených plánů, případně přerozdělit v případě nutnosti logistické zdroje jednotlivých zúčastněných států podle konkrétní potřeby,
- při akvizici a využívání logistických zdrojů je vždy nutno respektovat požadavek efektivity a hospodárnosti.

Mechanismus zajišťování potřebných logistických zdrojů v mnohonárodních operacích zahrnuje v podstatě tři základní možné **způsoby** v jejichž rámci lze využívat řadu forem logistické podpory.

1. Zdroje a činnosti zabezpečované, příp. financované NATO, zejména:

- řízení pohybu a dopravy,
- pomoc při akvizici zdrojů (NAMSA),
- společně financované logistické zdroje.

2. Zdroje a činnosti koordinované NATO

- logistická podpora vedoucí zemí,
- specializovaná logistická podpora,
- mnohostranné smlouvy,
- mnohonárodní integrovaná logistická podpora,
- koordinované uzavírání kontraktů v rámci hostitelské země.

3. Zdroje a činnosti zabezpečované jednotlivými zeměmi

- prvky národní podpory,
- dvoustranné smlouvy, ale i další.

Obvykle budou ozbrojené síly NATO podporovány kombinací několika výše uvedených způsobů a forem, které mohou být realizovány na různých úrovních velení a v různém rozsahu.

Který z uvedených způsobů a forem logistické podpory bude realizován, kdy a kde, to je předmětem rozhodnutí zainteresovaných stran případ od případu. Příslušný velitel mnohonárodních sil pak působí jako koordinátor mezi jednotlivými zúčastněnými zeměmi a k tomu vytváří ve své struktuře velení příslušné koordinační prvky. Podstata hlavních forem mnohonárodních logistické podpory je následující:

► Logistická podpora vedoucí zemí

Jeden ze zúčastněných států přijímá odpovědnost za obstarání a poskytování *širokého spektra* logistické podpory pro všechny, nebo část mnohonárodních sil. V jedné operaci může být i více než jedna země určena k tomu, aby poskytovaly speciální rozsah podpory v rámci jasně definované funkční a regionální oblasti odpovědnosti. Vedoucí země může také přijmout odpovědnost za koordinaci logistické podpory ostatních zúčastněných zemí. Kompenzace nebo náhrada výdajů pak bude předmětem jednání mezi zúčastněnými stranami.

► Specializovaná logistická podpora

Jedna země přijímá odpovědnost za obstarání *určitého druhu* zásobování nebo služby pro všechny nebo část mnohonárodních sil. Tento způsob je výhodný zejména v těch případech, kdy jedna ze zúčastněných zemí má určitý jedinečný logistický potenciál, nebo zdroje zásob a služeb. Kompenzace nebo náhrada výdajů je opět předmětem jednání mezi zúčastněnými stranami.

► Dvoustranné a mnohostranné smlouvy

Dohody o vzájemném poskytování logistické podpory v průběhu operace mohou být uzavřeny jak mezi jednotlivými zúčastněnými zeměmi, tak mezi zeměmi a správními orgány NATO. Jejich účelem je především zmírnit logistické zatížení jednotlivých zemí a zvýšit celkovou logistickou efektivitu a hospodárnost. Mohou být realizovány pro jakýkoliv druh logistické podpory nebo služby a pomáhají při eliminaci zdvojení vynaloženého úsilí, nebo nadbytečných zásob. Velitelé NATO mohou mít při realizaci tohoto způsobu spolupráce koordinační úlohu.

► Společně financované logistické zdroje

Tyto zdroje zahrnují vybrané položky, které byly určeny pro společné financování a pro něž byly vyčleněny fondy. Mohou například zahrnovat následující položky:

- infrastrukturu a nemovitosti, jako jsou skladiště, letiště, velitelská stanoviště, tábory, přístavy, komunikační síť apod.,
- provozování a využívání infrastruktury a nemovitostí,
- prostředky spojovacích a informačních systémů,
- logistické inženýrství a další.

Postupy financování musí být zpracovány a odsouhlaseny v dostatečném předstihu před zahájením operace a musí být dostatečně pružné, aby bylo možno reagovat na aktuální potřeby a vývoj situace.

► Mnohonárodní integrovaná logistická podpora

Dvě či více zemí souhlasí, že budou poskytovat logistickou podporu mnohonárodním silám pod operačním řízením velitele NATO. Zpravidla jedna ze zúčastněných zemí vytvoří velení a jádro mnohonárodní logistické jednotky (útvary), které bude rozšířeno o specializované logistické jednotky (prvky) z dalších zúčastněných zemí. Takové mnohonárodní logistické jednotky výrazně snižují možnost duplicity zásob a služeb. Kompenzace nebo finanční náhrady za poskytovaný materiál a služby jsou předmětem dohod mezi zúčastněnými stranami.

► **Koordinace uzavírání kontraktů**

Uzavírání kontraktů na dodávku materiálu nebo služeb pro podporu ozbrojených sil NATO bude vždy uplatňováno tam, kde je to ekonomické a výhodné. Podporu při uzavírání kontraktů a obchodních smluv poskytuje především Agentura NATO pro údržbu a zásobování (NAMSA). Většina obchodních smluv bude financována zúčastněnými státy, koordinací při jejich sjednávání lze však dosáhnout výhodných podmínek, výrazně nižších cenových relací a úspor, které poskytuje možnost nákupu ve velkém.

► **Prvky národní podpory (NSE)**

Tyto prvky budou používány bez ohledu na stupeň mnohonárodní, nebo národní logistiky. Podle svého předurčení mohou být dislokovány jak v rámci tak i mimo prostory operace, jejich činnost bude koordinována příslušnými prvky velení mnohonárodních sil. NSE zůstávají pod národním velením, mají však povinnost provádět součinnost, předávat hlášení a zprávy o stavu a situaci v oblasti logistické podpory příslušným velitelům mnohonárodních sil.

Český přístup k realizaci národní logistiky je prozatím založen na systému prvků národní podpory (NSE) a skupin národní podpory (NSG) vytvářených jako tři stupně (úrovně) logistické podpory:

- na stupni samostatná rota: řídicí prvek NSE typu 1 s výkonným prvkem četa logistické podpory,
- na stupni samostatný prapor: řídicí prvek NSE typu 1 s výkonným prvkem rota logistické podpory,
- na úrovni mnohonárodní brigády (divize) skupina národní podpory NSG typu 2 ve štábu brigády (divize),
- na úrovni střediska pro mnohonárodní společnou logistiku (MJLC) NSE typu 3 s výkonným prvkem prapor logistiky.

Úkolem **prvního stupně** logistické podpory (NSE1) které může, nebo nemusí být součástí rot (praporu) zabezpečení, je bezprostřední podpora bojové činnosti jednotek a zajišťování základních logistických funkcí. Zejména se jedná o:

- skladování a doplňování zásob munice, PHM, proviantu, vody a ostatního materiálu,
- vyprošťování, evakuaci a opravy poškozené výzbroje a techniky,
- zabezpečení přesunů a přeprav,
- poskytování logistických služeb (výměna prádla, praní, koupání, střihání, prodejní činnost, ubytování vojsk ...),
- zdravotnická pomoc.

Druhý stupeň (NSG2) působí ve štábu logistiky nadřízeného stupně velení (brigáda, divize) a podílí se na koordinaci logistických činností všech podřízených mnohonárodních sil.

Třetí stupeň (NSE3) působí v podpůrném pásmu na území hostitelské země. Jeho hlavním úkolem je udržovat skladové zásoby potřebného materiálu všeho druhu, pravidelně provádět jejich doplňování a zabezpečit distribuci materiálu do NSE1.

Bez ohledu na použitý způsob logistické podpory v mnohonárodní operaci zůstává významnou pravomocí velitele mnohonárodních sil **pravomoc přerozdělit logistické zdroje**. Přerozdělení není obvyklým postupem, ale mimořádným a dočasným opatřením k překonání neočekávaných problémů při zabezpečení operačního úkolu. K logistickým zdrojům podléhajícím případnému přerozdělení patří především ty, které jsou pro splnění operačního úkolu nezbytné. Patří k nim zejména:

- spotřební materiál, jako jsou: munice, palivo, zdravotnické zásoby, voda, potraviny,
- služby, jako jsou: doprava, vyprošťování, zdravotnické služby, praní a koupání, manipulace s materiálem.

Přerozdělovací pravomoc se zpravidla nebude aplikovat na stálá zařízení, zbraňové systémy, doplňování personálu a poskytování zdrojů nečlenskými zeměmi NATO, pokud to nebylo výslovně schváleno poskytující zemí. Navíc jsou respektována některá omezení. Mezi ně patří zejména následující:

- jednotlivé země mohou určit specifické logistické zdroje, které nebudou přerozdělovací pravomoci podléhat,
- přerozdělení nesmí ohrozit ozbrojené síly, které budou logistické zdroje poskytovat jiným zemím,
- opatření bude krátkodobé a velitel NATO i orgány příslušného státu musí deficitní situaci řešit v co nejkratší době,
- jestliže to čas dovolí, bude velitel NATO o přijatém opatření informovat předem národní orgány a příslušné velitele. V krajním případě bude zúčastněné strany informovat dodatečně,
- jakmile to operační situace dovolí, budou logistické zdroje přemístěné v rámci této pravomoci přijímacími zeměmi vráceny, nebo pokud se na tom zúčastněné země dohodnou, nahrazeny.

Závěr

Přestože základem logistické podpory mnohonárodních operací NATO je *kolektivní odpovědnost* řídicích struktur NATO a zúčastněných států, *primární odpovědnost* za logistickou podporu svých vojenských sil má stále vysílající země. K realizaci těchto úkolů mohou země využít řadu způsobů a forem od čistě národní až po integrovanou mnohonárodní logistickou podporu. Zkušenosti z posledních let ukazují, že některé důležité logistické funkce, jako například řízení pohybu a dopravy, nebo zásobování PHM je jednoznačně výhodné řešit centrálním způsobem. Na druhé straně existuje řada praktických i operačních omezení pro využití mnohonárodní logistiky. Z různých důvodů mohou státy zúčastněné v operaci využít k podpoře vlastních sil čistě národní logistickou podporu. Národní podpůrné prvky mohou mít pro každou operaci jinou organizační strukturu a odlišný rozsah povinností právě s ohledem na míru využití dostupných způsobů a forem mnohonárodní logistiky.

Výkonné prvky logistiky na taktickém stupni velení však musí být vždy schopny zabezpečit všechny potřebné logistické funkce. K základním požadavkům na změny a opatření v logistické podpoře jednotek AČR účastnících se mnohonárodní operace,

kteře vyplývají z analýzy současných organizačních struktur a možností, ale i ze zkušeností z činnosti našich vojsk v misích IFOR /SFOR proto, dle mého názoru oprávněně, patří zejména následující:

- a) Doplnit organizační strukturu samostatných rot o logistickou podporu.
- b) Stanovit normy a pohyblivé zásoby materiálu pro jednotky vyčleněné do mnohonárodních sil.

Jedním z velmi důležitých úkolů, který v současné době stojí před odpovědnými funkcionáři logistiky AČR, je tedy pečlivě analyzovat dosavadní zkušenosti z uplatňování mnohonárodní logistické podpory a zobecněné závěry aplikovat při tvorbě logistické doktríny AČR a následně v procesu přípravy a výcviku vojsk.

Literatura :

- * Stanag 2406, Land Forces Logistic Doctrine.
- * MC 319, NATO Principles and Policies for Logistics.
- * NATO Logistics Handbook, Brusel 1997.
- * AJP-4, Allied Joint Logistic Doctrine.
- * Sborník materiálů, seminář logistika a infrastruktura, Komorní Hrádek 27. až 31.7.1998.

Národy zjistily, že svět po studené válce je mnohem chaotičtější a nebezpečnější, než většina z nich čekala. Přijdou další Bosny, Kosova a Východní Timory. A nebude možné s nimi nakládat stejně, protože budou mít odlišné geografické, politické, strategické a morální okolnosti.

Jedno ale tyto krize společně mít budou – na to, co bylo za časů bipolární politiky a rovnováhy sil považováno za vnitřní záležitosti států, se dnes nahlíží jako na věci, které ovlivňují celý svět.

*Richard Holbrooke,
velvyslanec Spojených států při OSN
Los Angeles Times/LN 24. 9. 1999*